

وقف نامه منیر السلطنه

(سندی ماندگار از زنان واقف دوره قاجار)

www.ketab.ir

مقدمه، پژوهش و تصحیح:

دکتر حمیده شهیدی

سرشناسه	شهبیدی، حمیده، ۱۳۵۵ -
عنوان	وقفنامه منیرالسلطنه (سندی ماندگار از زنان واقف دوره قاجار)
پدیدآورنده	مقدمه، پژوهش و تصحیح حمیده شهبیدی.
مشخصات نشر	قم: نشر استناد، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۱۵۵ ص. : مصور.
شابک	978 - 622 - 98559 - 0 - 4
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
موضوع	وقفنامه‌ها -- ایران -- تاریخ Endowment documents -- Iran -- History زنان -- ایران -- تاریخ -- قرن ۱۳ ق. - ۱۴. Women -- Iran -- Hisroty -- 19-20th century
رده‌بندی کنگره	BP ۱۹۳/۲
رده‌بندی دیویی	۲۹۷/۳۷۲
کتابخانه ملی	۸۴۸۰۱۱۵

www.ketab.ir

نشر استناد

وقفنامه منیرالسلطنه
(سندی ماندگار از زنان واقف دوره قاجار)
مقدمه، پژوهش و تصحیح: دکتر حمیده شهبیدی

ناشر: استناد

طراح و صفحه‌آرا: روح‌الله محمدی

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۵۵۹-۰۰-۴

نوبت چاپ: اول

سال چاپ: ۱۴۰۰

شمارگان: ۳۰۰ جلد

قیمت: ۵۵۰۰۰ تومان

nashrestenad@gmail.com

قم - باجک - کوچه ۷۵ - پلاک ۱۰۴ - واحد ۱ - تلفن: ۰۹۱۲۲۵۱۳۵۴۴

مقدمه ناشر

وقف از سنت‌های شایسته و متعالی جوامع بشری است که ریشه در نهاد خودآگاه و خیرخواهانه انسان دارد و با رویکرد بخشش پول یا ملک به شخص، اشخاص و یا مؤسسه و نهادی صورت می‌گیرد و در واقع نوعی صدقه جاریه است که به توزیع ثروت‌ها و امکانات اجتماعی جهت بهره‌برداری دیگران و شاید در راستای تحقق عدالت اجتماعی انجام می‌شود و البته از همین منظر است که ادیان الهی هم شیوه‌های گوناگون این عمل مستحسن را تسجیل و تأکید نموده‌اند.

در قرآن کریم عناوینی همچون صدقه، برّ، انفاق و احسان هر یک تصریحی بر اقدام پسندیده وقف است در احادیث و روایات هم برای ترغیب مردم به وقف فرازهای متعددی وجود دارد و اجر فراوانی برای افرادی که به این مهم همت گماردند، وعده داده شده است.

با این اوصاف در جوامع اسلامی و از جمله ایران دوره اسلامی جریان گسترده وقف و موقوفات به عنوان یک سنت پایدار اجتماعی با کارکردهای اقتصادی و فرهنگی وجود داشته که مطالعه عملکرد آنها به ویژه توجه به

وقف‌نامه‌ها از اهمیت خاصی برخوردار بوده و ضرورت تام دارد. یکی از این وقف‌نامه‌های ارزشمند، وقف‌نامه منیرالسلطنه، از زنان درباری و واقف دوره قاجار است که به اهتمام سرکار خانم دکتر حمیده شهیدی، سندپژوه باسابقه و ارجمند مرکز اسناد آستان قدس رضوی ارائه می‌شود و نشر استناد که رسالت خود را انتشار آثار حقوقی و پژوهشهای اسنادی قرار داده مفتخر است که این اثر را به جامعه علمی به ویژه تاریخ‌شناسان و سندپژوهان تقدیم نماید.

و من الله التوفیق

حسن زندیه

مدیر نشر استناد

www.ketab.ir

سرآغاز

در دوره قاجار، موقوفاتی با کارکردهای متنوع شکل گرفتند که در زمینه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و مذهبی نقش مهمی ایفا کردند. از جمله می توان به تأثیرگذاری وقف در توسعه و تحول شهر تهران اشاره کرد. با بررسی وقف نامه های به جای مانده، چنین مستفاد می شود که بیشترین انگیزه وقف در این دوران، مسائل مذهبی بوده است. بخشی از موقوفات به عزاداری ائمه اطهار-علیهم السلام- و به خصوص امام حسین -علیه السلام- اختصاص یافته است.

در کنار انگیزه های مذهبی، عوامل دیگری از جمله ترس از مصادره اموال، حمایت از فرزندان و موروثی کردن ثروت در خانواده، وجود داشته که به نحوی بازگو کننده شرایط اجتماعی در دوره قاجار بوده است. در کنار مردان، زنان واقف که بخش مهمی از واقفان در جامعه ایران را تشکیل می دادند، در همه ادوار صاحب اثر بودند و در این عرصه نقش مهمی داشتند؛ از جمله آنان منیر السلطنه، همسر ناصرالدین شاه قاجار و مادر کامران میرزا نایب السلطنه بود. از ایشان وقف نامه ای برجای مانده

که در آن املاک و مستغلات قابل توجهی را وقف کرده است. با توجه به اهمیت وقف نامه مذکور جهت شناخت موارد، عواید و مصارف وقف، نیز دریافت اطلاعات ارزشمندی در زمینه شناخت مشاغل، اماکن و بازارها در تهران قدیم و چگونگی اداره مدارس، ضرورت ایجاب کرد این وقف نامه بازخوانی و به پژوهشگران و علاقمندان ارائه شود و البته سعی و تلاش مصحح آن بوده است که سند به طور کامل و عیناً بازخوانی و محاسبات آن که به خط سیاق ذکر شده به طور صحیح خوانده شود.

در انتهای کلام بر خود فرض می‌دانم از مدیریت مرکز نسخ خطی آستان قدس رضوی جناب دکتر ابوالفضل حسن آبادی نیز از کارشناسان محترم آن مرکز تشکر کنم که باعث شدند به سهولت به این سند دست یابم. همچنین از جناب آقای دکتر حسن زندیه که قبول زحمت چاپ و نشر این کتاب را عهده دار شدند، سپاسگزار می‌کنم و امیدوارم در اهداف آموزشی و پژوهشی خویش سربلند و سرافراز باشند.

حمیده شهیدی

تابستان ۱۴۰۰